

УДК 725.15

Гейко І.П.,

Київський національний університет будівництва та архітектури

ОСОБЛИВОСТІ РОЗТАШУВАННЯ РАЙОННОГО БУДИНКУ СУДУ У МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ КИЄВА

Показані основні вимоги та правила до розташування районного будинку суду у міському середовищі, розглянуто основні особливості доцільного розташування районного будинку суду у урбанізованому просторі, подані схеми планування території районного будинку суду для візуального виявлення основних особливостей, які мають вплив на розташування районного будинку суду у міському середовищі.

Ключові слова: районний будинок суду, міське середовище, конвоювання, підсудний, відвідувачі суду, пропуск осіб, образ сучасного будинку суду першої інстанції.

Постановка проблеми. Проектування міського середовища є одним з найголовніших способів культурно-історичного та композиційно-естетичного самовираження нації, суспільства та влади, тим більше коли йдеться про громадські центри урбаністичного Києва. Здавна вважається, що саме архітектура міського середовища столиці країни відображає основні історичні, соціальні та естетичні ознаки держави. Тому на проектування вулиць, площ, будівель та споруд міста Києва звертається найбільше уваги вчених, архітекторів, істориків, культурологів та усіх громадян країни загалом.

Вдале планування сучасного урбаністичного міста суттєво впливає на відношення громадян до архітектури будівель та споруд, які розміщуються у міському просторі. Правильне розташування архітектурного та середовищного оточення будівлі впливає на відношення суспільства до даної будівлі. Насиченість простору, співвідношення розмірів, композиційно-художні принципи, інформативність міського середовища та багато інших факторів формують цілісний образ будівлі та гарантують правильне сприйняття ідеологічних, функціональних та естетичних особливостей вираження даної будівлі. Саме тому розробка проекту сучасного районного будинку суду повинна починатися з організації територіального розташування у міському середовищі.

Слід зазначити, що розташування районного будинку суду у міському середовищі має чимало особливостей виражених у державних правилах та нормах, стратегічних планах розвитку, як міста, так і самої будівлі суду

загалом. Особливості типології *районного будинку суду* мають беззаперечний вплив на її розташування у міському просторі.

Сучасний *районний будинок суду* – це архітектурно - композиційне вираження образу третьої гілки влади демократичної держави. Для правильного вираження даного образу, потрібно досконало визначити особливості розташування *районного будинку суду у міському середовищі*.

Актуальність проблеми. З прийняттям незалежності, Україна стала унітарною демократичною республікою з власною судовою владою, представленою системою загальних і спеціальних судів різної інстанції. Але усі приміщення *будинків суду* залишилися від часів Радянського Союзу, і на сьогоднішній день вони не відповідають жодним нормам демократичного правосуддя. Тому слід створювати нові приміщення для будинків суду усіх інстанцій, починаючи з судів першої інстанції – районних будинків суду, звертаючи першочергову увагу на розміщення даних споруд у *міському середовищі*.

Актуальність даної проблеми представлена у багаточисельних юридичних документах, постановах та стратегічних планах розвитку Державної судової адміністрації, обумовлена новою архітектурною та містобудівною політикою держави, яка відображена у Законах України „Про архітектурну діяльність”, „Про основи містобудування”, відображена у Проекті стратегічного плану розвитку судової гілки влади України та у Законі „Про судоустрій та статус суддів”, обговорена на національній конференції „Відкритий простір” 19 березня 2012 року та на Міжнародній конференції „Стратегічне планування у судовій гілці влади” 2011 року.

Новизна проблеми. Процесом створення наукової бази для розвитку архітектури адміністративних споруд, в тому числі *будинків суду*, найбільш досконало займалися американські дослідники та вчені, зокрема Committee on Architecture for Justice The American Institute of Architects Washington, D.C., які випускали спеціалізований журнал Justice Facilities Review. Також слід відзначити Draft Environmental Assessment for U.S. Courthouse 6th and Reily Streets Harrisburg, Pennsylvania; Preserving the Past for the Present: Courthouse Preservation and Community Values in Thomas County, Georgia; Ann Marie P. Doyon та багато інших.

Проблемою відсутності належних приміщень для здійснення судової функції в Україні займалися лише на законодавчому рівні. За період незалежності нашої країни було прийнято безліч законів, постанов та указів, але реальна ситуація з застарілими будинками суду доводить повну відсутність розробленої структури наукових досліджень у галузі архітектури судових установ. Хоча слід зазначити, що за період Радянського Союзу було розроблено

достатню кількість досліджень судової архітектури – це дослідження І.Є. Гиговської, А.Я. Розена, І.І. Лернера та багатьох інших.

Найбільшим досягненням сучасного стану наукової бази судової архітектури незалежної України можна вважати створення у 2010 році ДБН В.2.2-26:2010 „Будинки і споруди. Суди”, що дозволило віднести *будинки суду* в окрему типологічну групу будівель. Саме тому дослідження у даній галузі архітектурної науки є актуальними та новими, оскільки вперше планується розробити функціонально-планувальні моделі судових будівель на основі узагальнення вітчизняного і зарубіжного досвіду і його адаптації з врахуванням національних, історичних, кліматичних, соціальних, культурних, правових та інших архітектурно-планувальних особливостей у міське урбанізоване середовище на прикладі міста Києва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна судова система України, по суті, була успадкована від Радянського Союзу. Тому містобудівне проектування та проектування районних будинків суду загалом відбувалося під впливом того часу. Система загальних громадських судових органів побудована стосовно до адміністративно-територіального поділу країни. У кожному адміністративному центрі функціонує суд відповідного рівня. У місті, який являється центром декількох адміністративно - територіальних одиниць різного рівня діють суди усіх цих рівнів.

Ідейно - виховне значення діяльності судових органів дуже велике.

Завдяки прийнятій в СРСР гласності засідань процесу відправлення правосуддя стає причетним до мільйона громадян. Ще В.І. Ленін вимагав, щоб кожний судовий процес „був найбільш урочистий та виховний”. Ленінська вказівка дає ключ до пошуків архітектурного образу будівель судового органу, відвідувачі повинні відчувати винятковість і урочистість навколишнього оточення. Суворе і ділове середовище сприяє зміцненню уявлень про правосуддя. [8].

Роль, яку будинки суду відіграють в композиції міської забудови у населених місцях різна. У селах, малих і невеликих містах вони входять у ансамбль адміністративно-громадського центру. У великих містах із великою кількістю адміністративних споруд з декількома центрами різного призначення і рівня суд найкраще розміщувати спільно з установами державної влади і управління того ж рівня.

У всіх випадках архітектура будівлі, благоустрій і оснащення прилеглої території повинно підкреслювати особливе соціальне значення суду. Бажане розміщення з деяким відступом від червоної лінії, щоб не тільки виділити цей об'єкт у навколишній забудові, але і ізолювати його від вуличного шуму.

Майданчик, що утворюється при цьому необхідний для затримки публіки, яка зазвичай збирається перед входом. [8].

Визначені у ряді численних документів, таких як ДБН В.2.2-26:2010 „Будинки і споруди. Суди”, ДБН 360-92** „Містобудування. Планування і забудова міських та сільських поселень”, Інструкція про порядок конвоювання та тримання в судах підсудних (засуджених) за вимогою судових органів від 16 жовтня 1996 року, Правила пропуску осіб до приміщень судів та на їх територію транспортних засобів від 2 листопада 2005 року №1322/11602, правила розміщення будинку суду у міському просторі припускає створення площ перед входом до будинку суду. Створення простору перед величними державними спорудами відкриває перед собою новий тип площ, на яких розміщуються пам'ятники, збираються демонстрації з великою кількістю людей. Архітектура таких площ повинна бути більш монументальною, ніж архітектура міста загалом. [3]. Оскільки районні будинки суду відносяться лише до першого, найнижчого рівня інстанції, архітектура територіального вхідного простору може займати значно менше території, але принцип монументальності площі повинен бути присутнім для зміцнення уявлення про справедливе та демократичне правосуддя.

Розташування районних будинків суду у міському середовищі мають свою специфіку, яка має відношення до доріг та магістралей, та взагалі, до транспортних мереж та автомобільних стоянок:

- конвоювання підсудних (засуджених);
- пропуск автомобільного транспорту відвідувачів та працівників суду на територію ділянки будівлі суду.

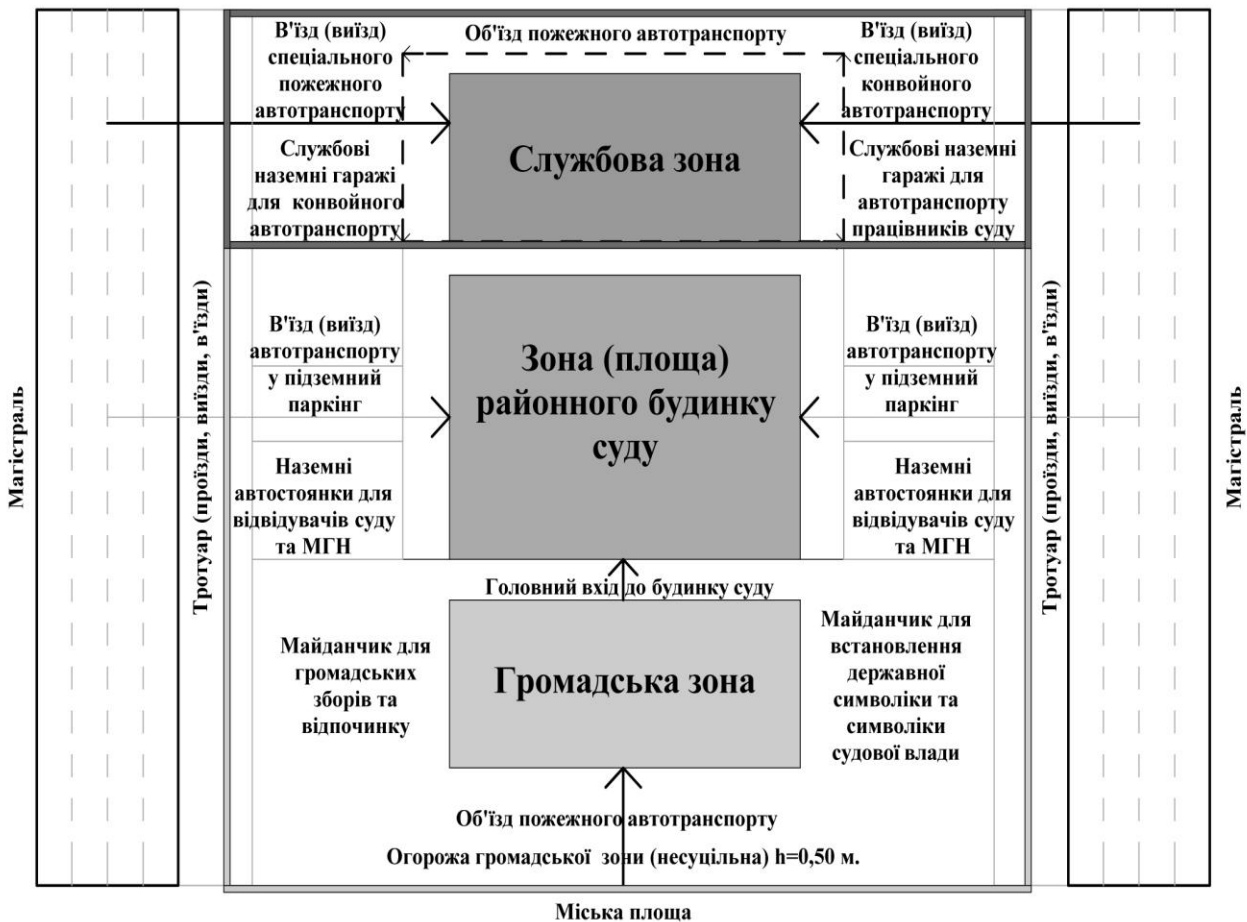
Конвоювання підсудних (засуджених) до судової установи, а також конвоювання їх у зворотному напрямі у місця попереднього ув'язнення та позбавлення волі здійснюється у відповідності з Інструкцією про порядок конвоювання та тримання в судах підсудних (засуджених). [5].

Пропуск автомобільного транспорту на територію ділянки будівлі суду у відповідності з Правилами пропуску осіб до приміщень судів та на їх територію транспортних засобів. [6].

Усі ці містобудівні правила та норми розміщення районного будинку суду у міському середовищі можна візуально сприйняти у вигляді типологічної схеми.

ТИПОЛОГІЧНА СХЕМА ГЕНЕРАЛЬНОГО ПЛАНУВАННЯ РАЙОННОГО БУДИНКУ СУДУ У МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Огорожа службової зони (суцільна) $h=2,50$ м.

Література

1. ДБН В.2.2-26:2010 „Будинки і споруди. Суди ”
2. ДБН 360-92** „ Містобудування. Планування і забудова міських та сільських поселень ”
3. Шимко В.Т. Архитектурное формирование городской среды: Учебное пособие для архит. Спец. вузов –М.:Высш.шк. ,1990, -223 с.
4. Бранч М. Проектирование городской среды : Пер. с англ. – М.: Стройиздат, 1979.—176 с., ил.
5. Інструкція про порядок конвоювання та тримання в судах підсудних (засуджених) за вимогою судових органів від 16 жовтня 1996 року.
6. Правила пропуску осіб до приміщень судів та на їх територію транспортних засобів від 2 листопада 2005 року №1322/11602
7. Проект стратегічного плану розвитку судової гілки влади України
8. Гиговская И. Е., Лернер И. И., Розен А. Я. Административные здания – М.: Стройиздат, 1975.- 183 с.

Аннотация

Показаны основные требования и правила к расположению районного здания суда в городской среде, рассмотрены основные особенности целесообразного расположения районного здания суда в урбанизированном пространстве, поданы схемы планирования территории районного здания суда для визуального выявления основных особенностей, которые имеют влияние на расположение районного здания суда в городской среде.

Ключевые слова: здание районного суда, городская среда, конвоирование, подсудимый, посетители суда, пропуск лиц, облик современного здания суда первой инстанции.

Annotation

The basic requirements and rules are related to the location of district building of court in a city environment, the basic features of expedient location of district courthouse are considered in the urbanized space, the charts of planning of territory of district courthouse are given for the visual exposure of basic features which have an influence on the location of district building of court in a city environment.

Keywords: building of district court, city environment, escorting, defendant, visitors of court, admission of persons, look of modern courthouse of first instance.